

2015 Q3
Samenvattende rapportage
actieve dialoog

1. Inhoudsopgave

1. Inhoudsopgave	2
2. In vogelvlucht	3
3. Verantwoord beleggen	5
4. Duurzaam ketenbeheer Elektronica	6
5. Unilever publiceert rapport over mensenrechten op basis van nieuw raamwerk	8
6. Milieu uitdagingen voor Europese elektriciteitsbedrijven	9
7. Veilige arbeidsomstandigheden in de kledingsector	11
8. ESG risico's en kansen in de biofarmaceutische industrie	13
9. Kwaliteit van bestuur en toezicht	15
10. Thema's en ondernemingen	17
11. Gedragscodes	20

2. In Vogelvlucht

Deze rapportage beschrijft de activiteiten die Robeco in opdracht van Achmea heeft uitgevoerd op het gebied van actieve dialoog met ondernemingen in het derde kwartaal van 2015.

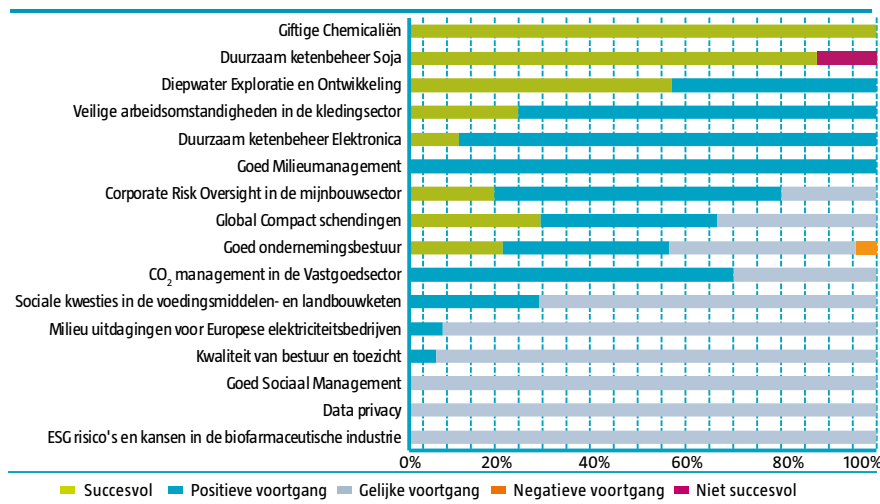
De opbouw van deze rapportage is als volgt. Dit hoofdstuk bevat de belangrijkste statistieken met betrekking tot de actieve dialoog met ondernemingen. Hoofdstuk drie beschrijft de wijze waarop Achmea via het programma voor actieve dialoog gestalte geeft aan verantwoord beleggen. In de hoofdstukken vier tot en met negen worden de belangrijkste activiteiten en resultaten besproken aan de hand van thema's waarover de dialoog wordt gevoerd met ondernemingen in de beleggingsportefeuille van Achmea. Hoofdstuk tien geeft een samenvattend overzicht van de thema's waarover Robeco mede namens Achmea een dialoog met ondernemingen voert.

Hoofdstuk elf ten slotte bevat een overzicht van de verschillende gedragscodes op basis waarvan Robeco het programma voor actieve dialoog namens Achmea uitvoert. Gelet op het vertrouwelijke karakter richting de betrokken ondernemingen wordt in dit verslag niet gerapporteerd over de lopende dialogen in Achmea's enhanced engagement programma. Over de resultaten hiervan wordt separaat verantwoording afgelegd.

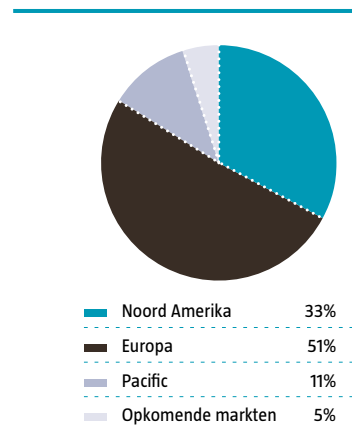
We presenteren hieronder de belangrijkste voortgang op de engagementthema's. De figuur geeft aan in hoeverre dialogen met ondernemingen in de portefeuille van

Achmea succesvol of onsuccesvol gesloten zijn of dat er positieve voortgang, geen voortgang of negatieve voortgang is geboekt binnen de dialoog.

Engagement resultaten per thema

Engagementactiviteiten per regio

De meeste voortgang is te zien in de thema's 'Giftige Chemicaliën', 'Duurzaam ketenbeheer Soja' en 'Diepwater Exploratie en Ontwikkeling'. Nieuwere thema's zoals 'Data privacy' en 'ESG risico's en kansen in de biofarmaceutische industrie' laten geen of beperkte voortgang zien. Dit komt omdat deze engagement thema's pas kort geleden van start zijn gegaan. Het is nog te vroeg om voortgang te kunnen rapporteren.

Overzicht engagement

Milieumanagement		9
Milieu-impact		18
Menselijk kapitaal		1
Mensenrechten		12
Gezondheid		8
Corporate Governance		9
UN Global Compact		6

Engagement per contact

E-mail		36
Bezoek van Robeco aan bedrijf		8
Analyse (geen contact met bedrijf)		4
Conference call		35
Bezoek van bedrijf bij Robeco		4
(Open) Brief		10
Spreken op aandeelhoudersvergadering		1

3. Verantwoord Beleggen

Achmea hecht veel waarde aan verantwoord beleggen. Hieraan wordt vormgegeven door middel van een programma van actieve dialoog met ondernemingen waarin door Achmea wordt belegd. Bij actieve dialoog worden ondernemingen aangemoedigd tot goed ondernemingsbestuur en het nemen van hun maatschappelijke verantwoordelijkheid.

Verantwoord beleggen wint aan belang

Een groeiend aantal (institutionele) beleggers beoordeelt potentiële beleggingen niet langer alleen op winst op korte termijn, maar in toenemende mate ook op criteria als (ondernemings) bestuur, milieu, mensenrechten en arbeidsomstandigheden. Onderwerpen als de verandering van het klimaat, nieuwe energietechnologieën, uitputting van schaarse bronnen en mensenrechten zijn vaste punten op de internationale agenda geworden. Wij verwachten dat verantwoord beleggen een steeds belangrijker thema in vermogensbeheer zal worden. Wij geloven dat goed ondernemingsbestuur en maatschappelijke verantwoordelijkheid de aandeelhouderswaarde zal vergroten op de langere termijn.

De dialoog richt zich op kwesties die verband houden met kansen en risico's die van invloed zijn op de waarde van een onderneming. Tenslotte moet het management van een onderneming invloed kunnen uitoefenen op de kwestie.

Samenwerking

Waar mogelijk of noodzakelijk bundelt Robeco namens Achmea zijn krachten met andere beleggers. Voorbeelden hiervan zijn Eumedion; een platform voor institutionele beleggers op het gebied van corporate governance en het Carbon Disclosure Project, dit is een samenwerkingsverband op het gebied van transparantie over CO₂-uitstoot van ondernemingen. Een ander belangrijk initiatief waar Achmea en Robeco aan zijn verbonden is de United Nations Principles for Responsible Investment. Binnen dit verband committeren

institutionele beleggers zich aan het, zowel intern als extern, stimuleren van verantwoord beleggen.

Internationale gedragscodes

Achmea en Robeco hanteren internationale gedragscodes zoals de United Nations Principles for Responsible Investment voor verantwoord beleggen en het United Nations Global Compact voor verantwoord ondernemen. Achter in deze publicatie zijn deze gedragscodes weergegeven.

4. Duurzaam ketenbeheer Elektronica

Duurzaam beheer van de toeleveringsketen voor elektronische apparatuur wordt wereldwijd steeds belangrijker. Er zijn steeds meer zorgen over de hoeveelheid elektronisch afval, controversiële arbeidsomstandigheden, het gebruik van chemicaliën en de hoeveelheid energie die elektronische producten gebruiken bij de eindconsument. Dit zijn belangrijke kwesties voor ondernemingen die actief zijn in de elektronica-sector en ook voor de aandeelhouders van deze ondernemingen.

Relevante gedragscodes

UN Global Compact principes 3 - 9

Milieumanagement: Milieunormen in de keten

Steeds vaker worden ondernemingen aangesproken op slechte milieuprestaties in (de keten van) de onderneming. Een aantal trends is hier debet aan. Ten eerste is er de verplaatsing van productie naar lagelonenlanden waardoor ondernemingen te maken hebben met niet-Westerse milieunormen en omstandigheden in de keten. Het betreft hier zowel de productie van eindproducten, de productie of het verbouwen van grondstoffen en het recyclen ervan. Er is daarnaast een trend naar een snellere verspreiding en breder bereik van informatie over de externe effecten van de activiteiten van ondernemingen. Ook zien we een toegenomen rol van niet-gouvernementele organisaties (ngo's) die optreden als maatschappelijke waakhond. Ten slotte zien we dat consumenten zich meer bewust worden en meer verwachten op het gebied van verantwoord ondernemerschap. Voor ondernemingen, in het bijzonder internationale ondernemingen met een bekende merknaam, is het dus van belang dat algemeen geaccepteerde milieunormen worden gevolgd, ook in de keten.

Recente ontwikkelingen

In de afgelopen twee jaar is Robeco namens Achmea de dialoog aangegaan met ondernemingen in de elektronica-sector over hun ketenbeheer. Aan het begin van de engagement hebben we vijf aandachtsgebieden vastgesteld, variërend van grondstoffen uit conflictgebieden tot het recyclen van afgedankte elektronische apparaten. Nu we halverwege de engagement zijn, hebben we voor alle aandachtsgebieden best practices bepaald. Deze gaan we gebruiken in vervolggesprekken met de ondernemingen in de laatste fase van deze engagement.

Grondstoffen uit conflictgebieden

Conflictgrondstoffen zijn grondstoffen die in conflictgebieden worden gewonnen en waarvan de handel en verkoop bijdraagt aan gewapende conflicten, schending van mensenrechten en schade aan het milieu. De meest gewonnen conflictgrondstoffen zijn tin, tantaal, wolfram en goud. Deze materialen zijn onmisbaar voor veel elektronische apparaten. Op dit moment wordt wetgeving over conflictgrondstoffen versneld ingevoerd. Ondernemingen die nog geen goed beheersysteem hebben geïmplementeerd, hebben hierdoor te maken met een verhoogde risico-exposure.

Robeco en Achmea verwachten daarom dat ondernemingen een publiek beschikbaar beleid hebben over het winnen van grondstoffen in conflictgebieden dat in ieder geval voldoet aan de relevante wetgeving. Dit beleid moet worden uitgevoerd door

verwerkers van halfabricaten (zoals smeltovens) en leveranciers te (laten) controleren en de materialen die mogelijk uit conflictgebieden worden gehaald te certificeren. Daarnaast zoeken we ook naar een dialoog met belanghebbenden en initiatieven in de sector en houden we rekening met andere sociale en economische effecten bij het ontginnen van grondstoffen.

Best practices zijn te vinden bij Apple. Apple gaat in Indonesië een directe dialoog aan met plaatselijke tinsmelterijen om te kijken hoe de arbeidsomstandigheden kunnen worden verbeterd. Apple gaat ook in gesprek met internationale organisaties, NGO's en technologieleveranciers die nodig zijn voor de implementatie van mogelijke oplossingen.

Arbeidsomstandigheden in de keten

Gedwongen arbeid via schuldslavernij of door het innemen van identiteitsbewijzen is één van de grootste problemen in de toeleveringsketens van ondernemingen in de elektronica-sector. Slechte arbeidsrechten kunnen grote negatieve gevolgen hebben voor de ondernemingen. Robeco en Achmea verwachten dat ondernemingen een publiek beschikbaar beleid voor de toeleveringsketen hebben met aandacht voor gezondheid en veiligheid, kinderarbeid, gedwongen arbeid, het verbod op discriminatie, vrijheid van vereniging en collectieve onderhandeling. Daarnaast moet de onderneming transparant zijn over het uitvoeren van dit beleid, waaronder de resultaten van onafhankelijke controles die worden uitgevoerd bij de leveranciers.

Een best practice is het 'Supplier Sustainability Involvement Program' van Philips. Dit is een overkoepelend programma dat de duurzaamheidsprestaties van leveranciers helpt verbeteren op basis van vijf pijlers, variërend van capaciteitsopbouw tot externe controles.

Beheer van chemicaliën en gerecycled plastic

Elektronische apparaten worden gemaakt van verschillende (chemische) materialen zoals lood, cadmium, kwik, kunststoffen waaronder polyvinylchloride (pvc) en gebromineerde vlamvertragers (BFR's). Deze materialen kunnen een gevaar vormen voor de gezondheid van werknemers en consumenten. Daarnaast wordt elektronica-afval nog steeds vaak gestort of verbrand. Hierbij kunnen giftige stoffen in de lucht, bodem en water vrijkomen, die mogelijk ernstige gezondheidsproblemen tot gevolg hebben.

Robeco en Achmea verwachten dat ondernemingen een publiek beschikbaar beleid hebben met een uitdrukkelijke verwijzing naar het gebruik van gerecycled plastic in producten. Met betrekking tot chemicaliën verwachten we een beleid voor het afbouwen of vermijden van pvc, BFR's, antimonium, beryllium en ftalaten. De onderneming moet actief nagaan welke nieuwe chemicaliën verboden of beperkt moeten worden. Daarnaast moet de onderneming transparant zijn over de wijze waarop zij het beleid uitvoert, waaronder de resultaten van onafhankelijke controles die worden uitgevoerd bij de leveranciers.

Een best practice is het beheer van chemische stoffen in smartphones en tablets door Sony. Sony heeft verschillende giftige stoffen uit zijn producten gehaald en zal hier geleidelijk aan mee doorgaan.

Energie-efficiëntie

De enorme stijging van het aantal elektronische producten in huishoudens heeft geleid tot een hoog energieverbruik en een hoge CO2-uitstoot. Het is niet alleen vanuit milieuoogpunt belangrijk meer energie-efficiënte producten op de markt te brengen. Klanten kunnen hier namelijk ook van profiteren in de vorm van lagere elektriciteitskosten. Robeco en Achmea verwachten dat ondernemingen een strategie formuleren over energie-efficiëntie met onder andere doelstellingen over een lager energieverbruik van de (nieuwe) producten van de onderneming.

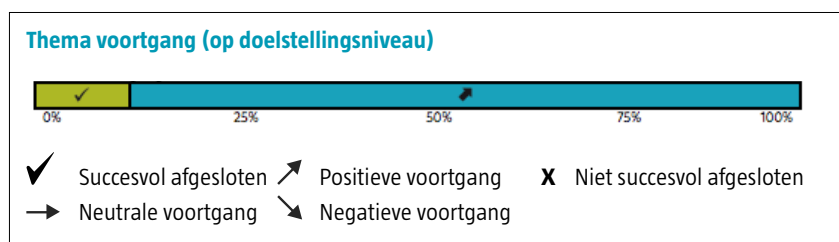
HP is een best practice als het om energie-efficiëntie gaat. Het is de eerste wereldwijde IT-onderneming die voor de hele waardeketen targets heeft opgesteld om de uitstoot van broeikasgassen te verminderen. Hierdoor heeft HP zijn totale carbon footprint met 10% verkleind in vergelijking met de uitstoot in 2013.

Productlevenscyclus management

De korte gebruiks- en levensduur van elektronische apparaten heeft een negatieve impact op het milieu. Eén van de grootste uitdagingen waarmee ondernemingen in de elektronicasector worden geconfronteerd bij het verlengen van de levensduur van bestaande producten is de snelle ontwikkeling van nieuwe apparaten en

natuurlijk klanten die deze apparaten steeds sneller vervangen. Robeco en Achmea verwachten dat ondernemingen een strategie hebben, waarin het verlengen van de levensduur van elektronische apparaten (waaronder de lengte van garanties en beschikbaarheid van reserveonderdelen) en het invoeren van wereldwijde terugnameprogramma's worden beschreven. We denken dat dergelijke initiatieven niet alleen de druk op natuurlijke hulpbronnen en het milieu verlichten, maar mogelijk ook de winstgevendheid van hergebruik door tweedehands kopers verhogen.

Een best practice is het teruggaveprogramma van Apple, waardoor meer dan 75% van het totale gewicht van de producten die zeven jaar geleden zijn verkocht in 2014 is gerecycled.

5. Unilever publiceert rapport over mensenrechten op basis van nieuw raamwerk

Het rapporteren over mensenrechten is in het verleden vaak het zwakste onderdeel van de ESG-rapportage van ondernemingen geweest. Veel rapportages bevatten slechts voorbeelden en tot voor kort was er geen duidelijkheid over hoe een dergelijke rapportage eruit moest zien. Robeco steunt mede namens Achmea het nieuwe rapportageraamwerk op basis van richtlijnen van de VN ('UN Guiding Principles Reporting Framework') dat begin 2015 werd geïntroduceerd om ondernemingen te helpen bij het rapporteren over mensenrechtenrisico's binnen hun organisatie. Samen met meer dan 90 andere beleggers met een totaal belegd vermogen van bijna USD 5 biljoen steunen we de ontwikkeling, uitrol, acceptatie en invoering van dit nieuwe raamwerk. Unilever is de eerste onderneming die een op zichzelf staand rapport over mensenrechten publiceert op basis van dit raamwerk. Het rapport is door beleggers goed ontvangen.

Unilever loopt voorop

Om te laten zien dat de onderneming serieus met mensenrechten bezig is, organiseerde Unilever in mei 2015 een rondetafelgesprek met deskundige belanghebbenden om te bepalen hoe een geloofwaardig rapport over mensenrechten eruit moest komen te zien. Wij woonden dit gesprek bij en spraken onze steun voor het raamwerk uit. We benadrukten dat het raamwerk ook interne discussies over mensenrechten en de voortgang daarop kan ondersteunen. Dit voegt waarde toe aan het maken van een mensenrechtenrapportage.

We benadrukten ook het belang van het koppelen van mensenrechten aan financieel materiële factoren.

Intern en extern de dialoog aangaan

Na de publicatie van haar eerste rapport over mensenrechten op basis van het rapportageraamwerk organiseerde Unilever op 23 juli 2015 een conference call met beleggers om feedback te krijgen over dit eerste rapport. Tijdens de conference call benadrukte Unilever dat het voor elke werknemer en toeleverancier van belang is dat zij de informatie die in het rapport staat begrijpen en weten wat de wisselwerking is met de principes van het raamwerk. De onderneming communiceert de belangrijkste bevindingen van het rapport naar haar inkoopteams en toeleveringsketen. Hiermee hoopt Unilever zowel intern als extern de dialoog aan te gaan over mensenrechten.

Koppeling met financieel materiële factoren

Unilever gaf aan dat zij systematisch landenspecifieke risico's heeft geanalyseerd. Per land zijn de mensenrechtenrisico's in kaart gebracht en de onderneming heeft gekeken naar de relatie van deze risico's met financieel materiële factoren. Daarnaast heeft de onderneming een multifunctioneel team opgezet dat heeft gekeken naar de meest opvallende problemen. Het team keek hierbij vanuit het perspectief van de rechthebbende en probeerde voor elk probleem de waardepropositie te identificeren. De belangrijkste mensenrechtenproblemen die

werden geïdentificeerd zijn: discriminatie, eerlijke lonen, gedwongen arbeid, vrijheid van vereniging, intimidatie, gezondheid & veiligheid, landrechten en werktijden. Unilever heeft een deel van de mensenrechtenrapportage in Investor Relations-presentaties opgenomen, die niet noodzakelijkerwijs gericht zijn op maatschappelijk verantwoord beleggen.

Samenwerking is essentieel

Unilever is geïnteresseerd in het ontwikkelen van collectieve raamwerken die preventief kunnen bijdragen aan het omgaan met mensenrechtenproblemen. De onderneming wil samenwerken met maatschappelijke organisaties en de sector om het collectieve doel van 'goed doen' na te streven, in plaats van 'niet slecht doen'.

Robeco blijft de dialoog over mensenrechten voeren met ondernemingen

We willen dat andere ondernemingen het voorbeeld van Unilever volgen en dit nieuwe raamwerk steunen en gebruiken. Wij zullen mede namens Achmea aandacht schenken aan het raamwerk bij de engagement met ondernemingen over mensenrechten binnen de thema's Global Compact schendingen, data privacy en maatschappelijke problemen in de toeleveringsketen van de voedings- en landbouwsector.

6. Milieu uitdagingen voor Europese elektriciteitsbedrijven

Energieopwekking vereist aanzienlijke investeringen en langetermijnplanning en wordt sterk beïnvloed door toezichthouders. Tussen leveringszekerheid, milieu-impact en kosten moet de juiste balans worden gevonden. Door de zeer lange levensduur van elektriciteitscentrales zouden nutsbedrijven maatregelen moeten nemen om hun strategie toekomstbestendig te maken. Daarom stimuleren wij ondernemingen proactieve en ambitieuze milieustrategieën in te voeren. Dit betekent een verschuiving van kolen naar gas naar hernieuwbare energiebronnen en het opnemen van interne CO₂-prijzen in hun plannen. Ten slotte stimuleren wij elektriciteitsmaatschappijen hun bedrijfsmodel te innoveren, inkomstenstromen te spreiden en te profiteren van hun enorme klantenbestand.

Relevante gedragscodes

- UN Global Compact, principes 7-9
- Verklaring van Rio inzake Milieu en Ontwikkeling
- OESO-richtlijnen voor multinationale ondernemingen

Milieu-impact: Klimaatverandering

Klimaatverandering is, samen met de beperkte beschikbaarheid van natuurlijke bronnen zoals water, de voornaamste milieukwestie waar ondernemingen mee te maken hebben. Klimaatverandering beïnvloedt op dit moment al overheidsbeleid en consumentengedrag. Ondernemingen en sectoren hebben te maken met significante risico's, maar ook kansen vanwege klimaatverandering. Deze impact kan indirect zijn door bijvoorbeeld veranderingen in regelgeving, maar kan ook direct zijn door veranderingen in de natuurlijke omgeving. Om deze risico's van klimaatverandering te adresseren zullen ondernemingen strategieën moeten ontwikkelen om de financiële, operationele en organisatorische gevolgen te beheren. Daarnaast is het van belang dat ondernemingen targets opstellen, prestaties meten en rapporteren over voortgang. Kansen zullen ontstaan in bestaande en nieuwe markten, door procesverbeteringen en technologische innovatie bij ondernemingen met een leiderschapspositie.

Recente ontwikkelingen

Robeco en Achmea verwachten dat het bedrijfsmodel van energieproducerende ondernemingen aanzienlijk zal veranderen van een gecentraliseerde naar een decentrale structuur in 2020. Milieuredenen zijn de belangrijkste oorzaak van deze verandering. Als beleggers willen wij weten hoe elektriciteitsmaatschappijen omgaan met deze fundamentele verandering, hoe zij omgaan met de risico's en hoe zij profiteren van de kansen die ontstaan. Hierdoor kunnen wij de winnaars van deze transformatie selecteren. In het eerste kwartaal van 2015 heeft Robeco namens Achmea een vooronderzoek onder elektriciteitsmaatschappijen door de Franse broker Exane BNP Paribas laten uitvoeren. Dit vooronderzoek is de basis voor onze dialoog met 11 Europese elektriciteitsmaatschappijen waaronder de meeste grote Europese spelers. In juni 2015 zijn we met deze engagement gestart.

Relevantie voor beleggers

Decentrale opwekking via hernieuwbare energiebronnen vergroot de bestaande overcapaciteit op de energiemarkt. In combinatie met een lagere vraag door toegenomen energie-efficiëntie zorgt dit ervoor dat traditionele energieopwekking meer en meer wordt verdreven. In deze context moeten elektriciteitsmaatschappijen nieuwe strategieën ontwikkelen en zich richten op schonere energieopwekking, klantbehoud, netwerken en dienstverlening. Doordat de sector digitaler wordt, bestaat het risico dat nieuwkomers, zoals Google,

oplossingen voor energiebeheer gaan aanbieden.

Engagement doelstellingen

De Franse broker Exane BNP Paribas heeft begin 2015 een analyse gemaakt van een groot aantal indicatoren, zoals kapitaalinvesteringen, R&D-uitgaven en thermische efficiëntie binnen een groep elektriciteitsmaatschappijen. Deze analyse vormt de basis voor onze engagementdoelstellingen en dialoog met 11 Europese elektriciteitsmaatschappijen: Centrica, E.ON, Electricité de France (EDF), Enel, Energias de Portugal (EDP), Fortum, Gas Natural Fenosa, Engie (GDF Suez), Iberdrola, RWE en Scottish and Southern Energy (SSE).

We hebben de volgende vier engagementdoelstellingen geformuleerd.

Proactieve milieustrategie

Ondernemingen zouden een proactieve milieustrategie moeten hebben om zich voor te bereiden op toekomstige veranderingen zoals stijgende prijzen van emissierechten. Daarom verwachten Robeco en Achmea dat elektriciteitsmaatschappijen een duidelijke strategie hebben voor het verlagen van de CO₂-uitstoot (d.w.z. overgang van kolen naar gas en van gas naar hernieuwbare energiebronnen), wat tot uitdrukking komt in een afname van hun CO₂-intensiteit. Bovendien zouden ze een plan moeten hebben voor het omgaan met een toekomstige CO₂-emissieprijs die een reële weergave is van

de emissie-impact (circa EUR 30-40/ton CO₂-uitstoot). Wij erkennen dat traditionele energieopwekking een rol zal blijven spelen in de komende jaren maar verwachten dat elektriciteitsmaatschappijen verouderde en minder efficiënte kolengestookte centrales zullen sluiten.

Operationele efficiëntie in energie opwekking

Om de toenemende volatiliteit vanwege meer hernieuwbare energiebronnen in het netwerk te verminderen, zal opwekking van traditionele energie uit bronnen zoals kolen en gas een rol blijven spelen. Wij verwachten echter wel dat elektriciteitsmaatschappijen streven naar 'operational excellence' bij deze vorm van energieopwekking. Dit omvat onder meer de aanwezigheid van gekwantificeerde targets voor een verdere efficiëntie, verbetering van kolengestookte centrales naar centrales met een hogere thermische efficiëntie of schonere centrales en verantwoorde inkoop van kolen.

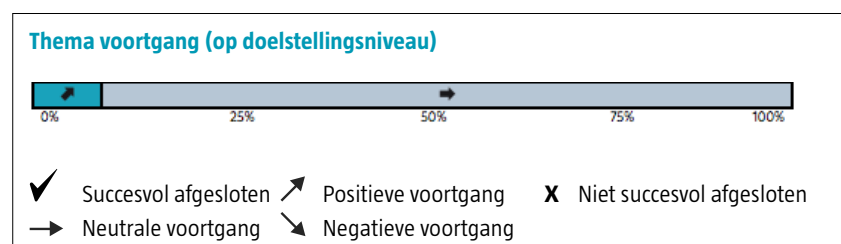
Focus op vernieuwing van het business model

De toename van decentrale energie opwekking stelt de huidige bedrijfsmodellen van elektriciteitsmaatschappijen voor een aanzienlijke uitdaging. Dit kan leiden tot verstoring van het vermogen van elektriciteitsmaatschappijen om inkomsten te genereren. Daarom verwachten Robeco en Achmea dat elektriciteitsmaatschappijen hun bedrijfsmodellen aanpassen door hun inkomsten te spreiden, bijvoorbeeld via energiedienstverlening, door manieren te vinden om hun enorme retailklantenbestand te gelde te maken en te profiteren van digitalisering ('Smart Home').

Daarnaast denken wij dat investeringen in netwerkefficiëntie en flexibiliteit, gerichte strategische overnames en groene marketing en productontwikkeling passende strategische keuzes zijn.

Lobbying activiteiten

Robeco en Achmea verwachten dat elektriciteitsmaatschappijen transparant zijn over hun lobbyactiviteiten op nationaal en EU-niveau en over hun positie met betrekking tot relevante milieuwetgeving (d.w.z. verbeteren van het 'EU Emissions Trading Scheme' of CO₂-belasting). Dit omvat het zorgen voor consistentie tussen de visie van de elektriciteitsmaatschappijen op klimaatverandering en de visie van vertegenwoordigende brancheorganisatie(s).

7. Veilige arbeidsomstandigheden in de kledingsector

Duurzaamheid is steeds vaker een onderdeel van consumentenbewustzijn. Dit geldt zeker ook in de kledingsector. Social media zijn in toenemende mate belangrijk voor het beeld dat consumenten van ondernemingen hebben. Daarmee is het beheren van risico's op het gebied van veilige arbeidsomstandigheden in de kledingsector belangrijk voor ondernemingen, omdat dit directe gevolgen kan hebben voor de reputatie van de onderneming. Wanneer, zoals bij Rana Plaza in Bangladesh in 2013, de reputatie van ondernemingen in gevaar komt door incidenten, kan merkloyaliteit snel verloren gaan. Daarmee dalen verkoopcijfers ook, wat direct negatieve gevolgen heeft voor de aandeelhouderswaarde. Zo draagt het voorkomen van risico's op het gebied van veilige arbeidsomstandigheden bij aan een beter risico-rendement profiel voor beleggingen in deze sector.

Relevante gedragscodes
UN Global Compact

Mensenrechten: Sociale ketennormen

Steeds vaker worden ondernemingen aangesproken op slechte arbeidsomstandigheden in (de keten van) de onderneming. Een aantal trends is hier debet aan. Ten eerste is er de verplaatsing van productie naar lagelonenlanden waardoor ondernemingen te maken hebben met niet-Westerse arbeidsnormen en omstandigheden in de keten. Er is daarnaast een trend naar een snellere verspreiding en breder bereik van informatie over de externe effecten van de activiteiten van ondernemingen. Ook zien we een toegenomen rol van niet-gouvernementele organisaties (ngo's) die optreden als maatschappelijke waakhond. Ten slotte zien we dat consumenten zich meer bewust worden en meer verwachten op het gebied van verantwoord ondernemerschap. Voor ondernemingen, in het bijzonder internationale ondernemingen met een bekende merknaam, is het dus van belang dat algemeen geaccepteerde arbeidsnormen worden gevolgd, ook in de keten.

Inkoopstrategie – leveranciersbestand beperken

Inkoopstrategie – leveranciersbestand beperken

Een effectieve maatregel voor een onderneming om risico's in de toeleveringsketen te beheersen is werken aan een compacter leveranciersbestand. Door het leveranciersbestand te beperken, kunnen ondernemingen meer invloed uitoefenen op het gebied van gezondheid en veiligheid en daarmee risico's in hun toeleveringsketen verkleinen. Tijdens conference calls in het derde kwartaal van 2015 hebben Marks & Spencer en VF aangetoond zich hiervan bewust te zijn en zij nemen stappen ter verbetering van de arbeidsomstandigheden bij leveranciers.

Marks & Spencer betreft alleen kleding van fabrieken waar slechts één onderneming in het gebouw is gehuisvest. Zo kan de onderneming het hele gebouw controleren en inspecteren. In het geval van Rana Plaza bijvoorbeeld zaten vijf verschillende ondernemingen in één gebouw. Iedere onderneming controleerde slechts het eigen gedeelte van het gebouw zonder er rekening mee te houden wat er in de rest van het gebouw gebeurde. Dit gebrek aan communicatie tussen ondernemingen leidde uiteindelijk tot het instorten van het gebouw en de dood van meer dan 1.100 werknemers.

VF koopt grotendeels in bij leveranciers met wie de onderneming meer dan 20 jaar samenwerkt en bij wie VF voldoende invloed kan uitoefenen om veranderingen op te

leggen als dat nodig is. De onderneming beëindigt de samenwerking met toeleveranciers bij wie ze deze invloed niet heeft. VF is uniek in de zin dat het bedrijf een eigen leveranciersbestand heeft, nauwe langetermijnrelaties onderhoudt met leveranciers (het zogenaamde 'Third Way'-programma) en slechts een klein aantal kortetermijncontracten hanteert. Omdat deze contracten het meest risicovol zijn voor gezondheid en veiligheid is VF actief bezig om dat aantal te beperken.

Eerlijk loon – dialoog met de overheid

Een eerlijk loon is het loon dat werknemers in staat stelt te leven volgens een normale levensstandaard. Het minimumloon in veel lagelonenlanden ligt vaak beneden de armoedegrens. Dit is een groot probleem in zowel minder ontwikkelde als ontwikkelde landen zoals de Verenigde Staten en het Verenigd Koninkrijk. Daar is het minimumloon onlangs verhoogd waardoor het meer op één lijn ligt met een eerlijk loon.

Marks & Spencer en VF zien het belang in van een eerlijk loon voor de werknemers bij leveranciers. Zonder wijzigingen in de wetgeving over het minimumloon is het echter vrijwel onmogelijk om die eerlijke lonen te betalen. De twee meest invloedrijke belanghebbenden die kunnen zorgen voor een eerlijk loon zijn overheden en fabriekseigenaars in de toeleveringsketen. Daarom hebben zij ook de grootste invloed op veranderingen in de wetgeving. Marks & Spencer heeft de productiekosten

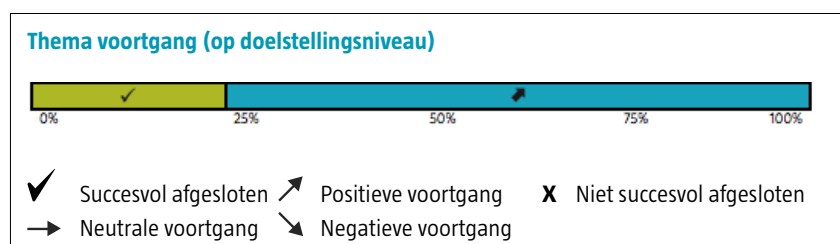
aangepast zodat de arbeidskosten achter het product een situatie weerspiegelen waar werknemers minimaal een eerlijk loon verdienen. De onderneming heeft ervoor gezorgd dat met haar kostprijzen een eerlijk loon kan worden betaald. Daarmee weet de onderneming niet of de werknemers ook daadwerkelijk dit eerlijke loon uitbetaald krijgen, aangezien dat uiteindelijk een keuze van de fabrikseigenaar is. Marks & Spencer is ervan overtuigd dat de afzonderlijke overheden een hoger minimumloon moeten vaststellen dat in lijn is met een eerlijk loon om tot een gelijk speelveld te komen voor alle ondernemingen. VF pleit ook voor een sectorbreed minimumloon voor eerlijke concurrentie op grond van regelgeving.

De waarde van ondertekenen UN Global Compact

Een ander onderwerp dat Robeco mede namens Achmea dit kwartaal heeft aangekaart bij de ondernemingen in de textielsector is het ondertekenen van het UN Global Compact (UNGC). Het UNGC is ontworpen om een duurzame wereldeconomie tot stand te brengen waarvan mensen, gemeenschappen en markten blijvend profiteren. Het UNGC vraagt ondernemingen om verantwoord zaken te doen op basis van tien principes over mensenrechten, arbeidsomstandigheden, milieu en anticorruptie. Het UNGC vraagt strategische maatregelen te nemen die bredere maatschappelijke doelen stimuleren op het gebied van duurzame ontwikkeling en de nadruk te leggen op samenwerking en innovatie. Ondertekenen van het UNGC wordt steeds meer de norm voor

ondernemingen die hun betrokkenheid bij duurzaamheid willen tonen. Daarom sporen Robeco en Achmea ondernemingen waarin we beleggen aan de UNGC te ondertekenen.

Toezegging de UNGC-principes te volgen geeft Robeco en Achmea meer zekerheid dat een onderneming dezelfde normen voor verantwoord ondernemen naleeft. Uiteindelijk zal dit bijdragen aan een beter risico-rendementsprofiel van de aandelen. Een andere onderneming in de engagementgroep, Inditex, is één van de meer dan 8.000 ondertekenaars van het UNGC. Inditex heeft het UNGC al in 2001 ondertekend, een jaar nadat het in 2000 officieel werd geïntroduceerd. Marks & Spencer en VF hebben het UNGC nog niet ondertekend en we blijven erop aandringen dat alsnog te doen.

8. ESG risico's en kansen in de biofarmaceutische industrie

Biofarmaceutische ondernemingen werken in een omgeving met steeds meer chronische ziektes, een vergrijzende bevolking en een toenemende vraag vanuit opkomende markten. Vanuit het oogpunt van beleggers zijn factoren zoals het vermogen van een onderneming om te innoveren, talent aan te trekken en te behouden en te anticiperen op veranderende regelgeving belangrijk. Niet alleen omdat die de concurrentiepositie en de financiële positie op lange termijn van een onderneming bepalen, maar ook het vermogen om ESG-kwesties aan te pakken.

Relevante gedragscodes

UN Global Compact

Gezondheid: Toegang tot gezondheidszorg

Toegang tot gezondheidszorg is van groot belang voor de maatschappij. De biofarmaceutische industrie speelt naast overheden en verzekeraars een belangrijke rol in het verbeteren van de toegang tot gezondheidszorg. De biofarmaceutische industrie kan innovatieve medicijnen ontwikkelen, toegang verlenen tot medicijnen in ontwikkelingslanden of voor sociaaleconomisch achtergestelde groepen en de kwaliteit van medicijnen verbeteren. Diverse biofarmaceutische ondernemingen komen al geruime tijd negatief in het nieuws door corruptieschandalen en het weglaten van belangrijke informatie uit klinisch onderzoek. Verbeteringen op die vlakken zullen tot een hoger vertrouwen in het gezondheidszorgsysteem leiden.

Transparantie van klinisch onderzoek

Transparantie van klinisch onderzoek

Klinisch onderzoek is een risico, maar ook een kans voor biofarmaceutische ondernemingen. Hoewel de maatschappij op het verkeerde been kan worden gezet door een onjuiste analyse van onderzoeksgegevens, kan het delen van informatie over klinisch onderzoek helpen de wetenschappelijke voortgang te versnellen, kosten te beperken en de volksgezondheid te verbeteren.

Om volledig te kunnen profiteren van het delen van klinisch onderzoek en de risico's ervan te vermijden, is het essentieel dat de biofarmaceutische industrie klinisch onderzoek op een verantwoorde manier uitvoert en daar transparant over is. De NGO 'Sense about Science' probeert met haar 'AllTrials'-campagne zoveel mogelijk resultaten openbaar te maken. Op basis van dit onderzoek analyseert Robeco namens Achmea de prestaties van ondernemingen aan de hand van vier belangrijke pijlers: registratie, rapportage, Clinical Study Reports en het delen van gegevens van individuele patiënten. Deze punten zijn allemaal belangrijk om transparantie van klinisch onderzoek gedurende het gehele proces te waarborgen.

In het derde kwartaal van 2015 is met AstraZeneca, Johnson & Johnson, Roche en Novartis gesproken over het onderwerp klinisch onderzoek. Zij geven allen aan dat ze zich bewust zijn van het grote belang van transparantie over klinisch onderzoek, maar we zien duidelijke verschillen tussen de

aanpak van deze ondernemingen.

Registratie

In het gesprek met Roche kwam naar voren dat registratie van resultaten altijd binnen 12 maanden na het sluiten van onderzoek moet gebeuren, omdat men hier wettelijk aan gebonden is. Johnson & Johnson gaf aan dat men een termijn hanteert van 18 maanden na het einde van een onderzoek of één maand na goedkeuring van het nieuwe medicijn. Doordat er al goede wettelijke richtlijnen zijn in de landen waar biofarmaceutische ondernemingen actief zijn, hebben we weinig zorgen op dit punt. Dat ligt anders in opkomende markten waar veel Contract Research Organisations (CRO's) actief zijn en ingehuurd worden voor het uitvoeren van klinisch onderzoek. Op dit punt zullen we aanvullende vragen stellen aan de ondernemingen in toekomstige gesprekken.

Rapportage

Novartis is één van de eerste ondernemingen die de resultaten van klinisch onderzoek rapporteerde via een eigen website (www.novartisclinicaltrials.com). We hebben gevraagd of de resultaten van onderzoek worden opgeschoond voordat ze worden gepubliceerd. Novartis benadrukte dat dit niet het geval is. Het onderzoek wordt uitgevoerd en de data worden alleen in de statistische fase opgeschoond, want na dat moment liggen deze data vast. Wanneer een externe onderzoeker een verzoek indient via de website dan worden de data geanonimiseerd, individuele patiënt

data worden verwijderd en commercieel gevoelige informatie wordt afgeschermd. Maar in dat proces wordt er dus niets fundamenteel veranderd aan de dataset.

Clinical Study Reports

Novartis was één van de eerste ondernemingen die is begonnen met het publiceren van uitgebreide samenvattingen van Clinical Study Reports op basis van resultaten van meta-analyses. Roche geeft net als Johnson & Johnson volledig inzicht in het Clinical Study Report, terwijl AstraZeneca vanwege commerciële redenen alleen de samenvattingen publiceert. We zullen met deze ondernemingen verder het gesprek aan gaan op dit punt.

Individuele patiënt data

AstraZeneca geeft de bescherming van individuele patiënt data als een belangrijke reden om niet volledig inzicht in de resultaten van klinisch onderzoek te geven. Zeker als het om kleine studies gaat waar makkelijker resultaten naar individuele patiënten kunnen worden terug herleid. Ook Roche gaf aan dat dit een belangrijk element is waarom men niet alle studies vrij kan geven.

Aansluiten bij de AllTrials campagne

We hebben alle ondernemingen gevraagd of zij zich willen aansluiten bij de 'AllTrials' campagne. Alle ondernemingen hebben daar op dit moment nog bedenkingen bij. Johnson & Johnson gaf aan dat het met een onderzoekshistorie die terugreikt tot in de 19e eeuw een enorme hoeveelheid werk is als men zich committeert aan het principe dat historisch onderzoek moet worden

geregistreerd. Novartis gaf als antwoord dat de huidige data structuur zeer verschilt van de manier van data verwerken in de jaren '90 van de vorige eeuw, waardoor er in hun opinie slechts zeer beperkte waarde schuilt in deze data. We blijven met alle ondernemingen in gesprek om ze aan te sporen zich te committeren aan de principes van de 'AllTrials' campagne.

Thema voortgang (op doelstellingsniveau)

- ✓ Succesvol afgesloten
- Neutrale voortgang
- ↗ Positieve voortgang
- ↘ Negatieve voortgang
- ✗ Niet succesvol afgesloten

9. Kwaliteit van bestuur en toezicht

Voor een gedegen bedrijfsvoering is de kwaliteit van het bestuur van een onderneming belangrijk. Naast de kwaliteiten van de individuele leden, is ook de samenstelling van de leden van bestuur van uiterst belang. Hier kan men bijvoorbeeld denken aan variëteit en balans in ervaring, opleiding, leeftijd, geslacht en etniciteit. Het laatste kan ook wel samengevat worden met de term 'diversiteit'. Het gevolg hiervan is dat beslissingen met een breder perspectief en gebalanceerd worden genomen door de bestuursleden.

Relevante gedragscodes

- De ICGN internationale beginselen voor Governance (ICGN, herzien 2014)
- Lokale corporate governance codes
- ICGN Statement and Guidance on Gender Diversity on Boards

Corporate Governance: Bestuursfunctioneren

De Raad van Bestuur heeft de dagelijkse leiding over een onderneming. De Raad van Commissarissen heeft de taak toezicht te houden op en richting te geven aan het management van de onderneming in het beste belang van de aandeelhouders. Zowel uitvoerende en niet-uitvoerende bestuursleden dienen in het beste belang van aandeelhouders en andere belanghebbenden te handelen en daar verantwoordelijkheid voor nemen.

Om haar taak goed te vervullen, dient de meerderheid van de Raad van Commissarissen onafhankelijk te zijn en daarnaast te beschikken over voldoende kennis van de industrie en relevante toezichthoudende vaardigheden. De Raad van Commissarissen heeft de taak om erop toe te zien dat de verschillende onderdelen van het beleid van de onderneming goed ingericht zijn en adequaat functioneren. De ondernemingsstrategie, het audit proces en controle raamwerk, risicomanagement, maar ook overnames en fusies dienen getoetst te worden door de Raad van Commissarissen.

Recente ontwikkelingen

In de tweede helft van 2014 begon Robeco mede namens Achmea een engagementtraject over de kwaliteit van het bestuur van financiële ondernemingen. Voor verschillende ondernemingen wordt gekeken of de Raad van Commissarissen (RvC) in staat is haar toezichthoudende taken goed uit te voeren en de Raad van Bestuur (RvB) de capaciteiten heeft om de strategische doelen van de onderneming te bereiken. De nadruk van dit engagement thema ligt op de samenstelling van het bestuur, het nominatieproces en de evaluatie van de resultaten van het bestuur. Gezien de focus op het nominatieproces is de algemene vergadering van aandeelhouders (AVA) een nuttig aanknopingspunt voor dit thema. Het engagement thema richt zich op verzekeraars en banken in Europa en een verzekeraar in de Verenigde Staten.

In het eerste jaar van het engagementtraject zijn er gesprekken gevoerd met alle geselecteerde ondernemingen. Na een jaar engagement maken we de balans op en presenteren we onze eerste bevindingen.

Openbare biografieën zijn toereikend

Transparantie is een cruciaal beginpunt voor de toetsing van de kwaliteit van bestuur. Vrijwel alle ondernemingen binnen het thema publiceren transparant over de leden van het bestuur, hun achtergrond, werkervaring en nevenactiviteiten. Waar in opkomende markten vaak onduidelijkheid bestaat over genomineerde kandidaten

voor de Raad van Commissarissen, zijn ondernemingen in Duitsland, Frankrijk en Zwitserland transparant over alle leden. In veel gevallen is er wel ruimte voor verbetering in de onderbouwing waarom er specifiek gekozen is voor een nieuwe kandidaat.

Nominatieprocessen zijn dynamisch

Een gedegen nominatieproces bestaat uit een aantal logische stappen. Het begint met een gap-analyse van het bestuur. In deze analyse worden de sterktes en zwaktes van het bestuur onderzocht en afgezet tegen de kerncompetenties die opgesteld zijn door een nominatiecommissie. Op basis van deze analyse worden gewenste profielen opgesteld voor nieuwe kandidaten voor het bestuur. Wanneer dit proces goed vooruit wordt gepland aan de hand van een aan- en aftredingsschema, is de kans groter dat een onderneming tijdig goede kandidaten vindt.

Voor de meeste ondernemingen ligt deze bevoegdheid bij de nominatiecommissie binnen het toezichthoudend bestuur. In veel gevallen houdt de nominatiecommissie de flexibiliteit om per nominatie te bepalen wat er nodig is bij de aanstelling van een nieuwe kandidaat. Een meer structurele aanpak is om kerncompetenties voor het bestuur op te stellen die over de langere termijn nodig zijn voor goed toezicht en het halen van strategische doelen.

Diversiteit als verplicht nummer

Diversiteit binnen een bestuur kan zorgen voor een breder palet aan perspectieven dat van toegevoegde waarde is voor de kwaliteit

van bestuur en toezicht. In vrijwel alle gevallen onderstrepen de ondernemingen waarmee is gesproken dit idee, maar is de implementatie ervan beperkt. Ondernemingen houden zich op een enkeling na aan de voorgestelde Europese richtlijnen voor diversiteit. Daarmee hebben de toezichthoudende raden vrijwel altijd een minimum van 30% vrouwen. Dit percentage is binnen de Raden van Bestuur of 'Executive Committees' meestal veel lager.

Diversiteit is een breder begrip dan alleen geslacht. Daarom wordt er binnen dit engagement thema ook gekeken naar diversiteit in leeftijd, kennis, werkervaring, scholing en nationaliteit. Danske Bank geeft een goed voorbeeld van deze spreiding. De leeftijd en senioriteit zijn in het bestuur goed gespreid, maar ook zijn de competentieprofielen goed gespreid over relevante aandachtsgebieden. De competenties variëren van ICT kennis, tot financieel toezicht op complexe producten en politieke ervaring.

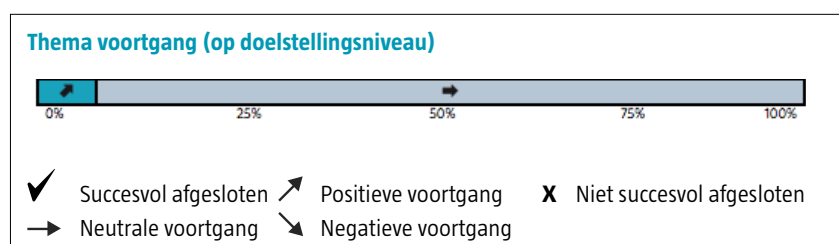
Onafhankelijkheid is meer dan een richtlijn

Voor effectief toezicht op het management is het van groot belang dat het bestuur onafhankelijk kan oordelen en vrij is van conflicterende belangen. Daarom zijn er binnen de meeste ontwikkelde markten richtlijnen voor onafhankelijk toezicht. Alle ondernemingen hebben onafhankelijk toezicht conform de richtlijnen van de markt waarin zij actief zijn. Er is echter een groot verschil in de mate waarin bestuursleden tegenwicht kunnen bieden aan de CEO. Zeker wanneer de CEO ook de voorzitter van het bestuur is, kan er een 'key person risk'

ontstaan. Deze situatie was de aanleiding tot een engagement traject met de enige Amerikaanse verzekeraar in dit engagement thema, MetLife, waarbij het 'key person risk' vergroot wordt doordat de huidige CEO / Chairman het enige lid van het bestuur is die specifieke kennis heeft van verzekeren.

Zelfevaluatie als rapportagemiddel

Een zelfevaluatie door het bestuur is van groot belang voor het identificeren van zwaktes en mogelijkheden tot verbetering in het bestuur. Bijna alle ondernemingen in het thema voeren jaarlijks zelfevaluaties uit. Eén keer per drie jaar wordt daar meestal een externe partij bij betrokken. De uitkomsten van deze evaluaties worden slechts in beperkte mate met aandeelhouders gedeeld. Ondernemingen verschillen sterk in de mate waarin zij rapporteren over de activiteiten van het toezichthoudend bestuur, behandelde gespreksonderwerpen en de getrokken lessen voor de toekomst. De leden van het bestuur en de Raad van Commissarissen zouden aandeelhouders meer inzicht kunnen geven door de belangrijkste bevindingen van de evaluatie en de daaruit volgende actiepunten met aandeelhouders te delen.

10. Thema's en ondernemingen

Met de volgende ondernemingen is Robeco namens Achmea in actieve dialoog in het kader van de genoemde thema's. Tijdens de actieve dialoog wordt met de onderneming gesproken over mogelijke verbeteringen die aangebracht kunnen worden in de aanpak van sociale omstandigheden, milieu en ondernemingsbestuur.

Diepwater Exploratie en Ontwikkeling

Anadarko Petroleum Corp.
ConocoPhillips
Repsol
Statoil
Total
Tullow Oil

Giftige Chemicaliën

AkzoNobel
BASF
DSM
The Dow Chemical Co.

Goed Milieumanagement

Royal Dutch Shell

Duurzaam ketenbeheer Elektronica

TOSHIBA Corp.
Apple
Philips
Hewlett-Packard
Panasonic Corp.
BlackBerry
SHARP Corp.
Sony

Duurzaam ketenbeheer Soja

Associated British Foods Plc
Bunge Ltd.
Carrefour
McDonald's
Monsanto Co.
Noble Group Ltd.
Syngenta AG
Yum! Brands

CO₂ management in de Vastgoedsector

CapitaLand Ltd.
Federal Realty Investment Trust
Hammerson Plc

Link Real Estate Investment Trust
Macerich Co.
Scentre Group Limited
Simon Property Group, Inc.
Sun Hung Kai Properties Ltd.
Unibail-Rodamco

Milieu uitdagingen voor Europese elektriciteitsbedrijven

Centrica Plc
E.ON
Electricite de France
Enel
Energias de Portugal SA
Fortum Oyj
Gas Natural SDG SA
GDF SUEZ SA
Iberdrola
RWE
Scottish & Southern Energy Plc

Goed Sociaal Management

Kellogg Co.

Sociale kwesties in de voedingsmiddelen- en landbouwketen

Ahold
Archer Daniels Midland
Associated British Foods Plc
Bunge Ltd.
Carrefour
Coca Cola Enterprises, Inc.
Heineken Holding
Metro AG
Mondelez International
Nestlé
Noble Group Ltd.
Olam International Ltd.
SABMiller Plc
Tesco Plc
Unilever

Wilmar International

Veilige arbeidsomstandigheden in de kledingsector

Associated British Foods Plc

Burberry Group

Hennes & Mauritz

Inditex

Kering

LVMH Moët Hennessy Louis Vuitton

Marks & Spencer Group Plc

VF

Data privacy

Apple

AT&T, Inc.

Facebook, Inc.

Google

Telefonica SA

TeliaSonera AB

Vodafone

Yahoo!, Inc.

ESG risico's en kansen in de biofarmaceutische industrie

AbbVie, Inc.

Amgen

AstraZeneca Plc

Biogen IDEC, Inc.

GlaxoSmithKline

Johnson & Johnson

Merck & Co., Inc.

Novartis

Novo-Nordisk

Roche

Sanofi-Aventis

Goed ondernemingsbestuur

Ahold

AkzoNobel

Altice SA

ASM International NV

ASML

Crown Holdings, Inc.

Delta Lloyd NV

Deutsche Bank

DSM

Heineken Holding

KPN

Olympus Corp.

Philips

Randstad

Reed Elsevier

Royal Dutch Shell

Takeda Pharmaceutical Co., Ltd.

TNT Express

Toyota Motor

Unilever

Wolters Kluwer

Corporate Risk Oversight in de mijnbouwsector

Anglo American

BHP Billiton

Eldorado Gold Corp.

Glencore International Plc

Goldcorp

Grupo Mexico SAB de CV

Newcrest Mining

Peabody Energy

Vale SA

Kwaliteit van bestuur en toezicht

Allianz SE

AXA SA

Baloise-Holding AG

BNP Paribas SA

Danske Bank A/S

Hannover Rueckversicherung AG

ING Groep NV

MetLife, Inc.

Muenchener Rueckversicherungs AG

SCOR SE

Swiss Life Holding AG

Swiss Re AG

Zurich Financial Services Group

Global Compact schendingen

Mattel

Toyota Motor

Newmont Mining Corp.

Syngenta AG

Stora Enso Oyj

Barrick Gold Corp.

Rio Tinto

Anglo American

Bunge Ltd.

Royal Dutch Shell

Freeport-McMoRan Copper & Gold

Philips

GlaxoSmithKline
Ahold
VINCI SA
Eni
Glencore International Plc
Entergy Corp.
Duke Energy Corp.
Enbridge, Inc.
General Motors Co.
Grupo Mexico SAB de CV
G4S Plc
Vale SA

11. Gedragscodes

Principles for Responsible Investment van de Verenigde Naties

Robeco en Achmea hebben de principes voor verantwoord beleggen van de Verenigde Naties – de Principles for Responsible Investment, ofwel PRI – ondertekend. De PRI bestaan uit zes richtlijnen voor een goede praktijk van verantwoord beleggen. Een Nederlandse vertaling van de principes luidt als volgt.

P1. Wij betrekken kwesties op het gebied van milieu, sociale omstandigheden en ondernemingsbestuur (ESG) in onze processen voor beleggingsanalyse en besluitvorming.

P2. Wij zijn actieve aandeelhouders en nemen de ESG-principes op in ons beleid en onze praktijken van aandeelhouderschap.

P3. Wij vragen van de bedrijven waarin we beleggen openheid over ESG-aspecten

P4. Wij bevorderen acceptatie en implementatie van de Principes binnen de beleggingssector.

P5. Wij werken samen om onze effectiviteit bij de implementatie van de Principes te vergroten.

P6. Wij rapporteren over onze activiteiten en voortgang met betrekking tot de implementatie van de Principes.

Global Compact van de Verenigde Naties

De PRI bieden ons een kader voor verantwoord beleggen. De beginselen van het Global Compact van de Verenigde Naties bieden bedrijven (niet noodzakelijk beleggers) een kader voor verantwoord ondernemen.

Het Global Compact verlangt van bedrijven dat zij binnen hun eigen invloedssfeer een aantal kernwaarden op het gebied van mensenrechten, arbeidsnormen, milieu en anticorruptie omarmen, ondersteunen en uitoefenen. Het Global Compact bestaat uit tien universele principes:

Mensenrechten

1. Bedrijven moeten bescherming van internationaal vastgelegde mensenrechten ondersteunen en respecteren
2. en ervoor zorgen dat zij niet medeplichtig zijn aan misstanden op het gebied van mensenrechten.

Arbeidsnormen

3. Bedrijven moeten de vrijheid van vakvereniging en de effectieve erkenning van het recht op collectieve onderhandelingen handhaven,
4. moeten alle vormen van gedwongen en verplichte arbeid elimineren,
5. moeten kinderarbeid effectief afschaffen, en
6. moeten discriminatie in werk en beroep bestrijden.

Milieu

7. Bedrijven dienen het voorzichtigheidsbeginsel te hanteren bij milieukwesties,
8. initiatieven te ondernemen om grotere verantwoordelijkheid op milieugebied te bevorderen, en
9. de ontwikkeling en verspreiding van milieuvriendelijke technologieën te stimuleren.

Anticorruptie.

10. Bedrijven moeten alle vormen van corruptie tegengaan.